

Praha, 22. června 2007

V rámci systémového projektu VIP - Kariéra byl připraven souhrn nejdůležitějších informací o přechodu absolventů středních škol na trh práce i do terciárního vzdělávání

Národní ústav odborného vzdělávání právě vydal publikaci **Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2006**, která přináší podrobné informace o nárocích zaměstnavatelů na nově přijímané pracovníky, o přechodu absolventů do praxe i do terciárního vzdělávání, o nezaměstnanosti absolventů škol v různých skupinách oborů i o tom, zda absolventi pracují v oboru, který vystudovali. Pozornost je věnována také předčasným odchodům mladých lidí ze vzdělání.

Publikace byla vytvořena v rámci systémového projektu VIP Kariéra, který je financován Evropským sociálním fondem a rozpočtem ČR. Shrnuje výsledky šetření a analýz, které byly provedeny v průběhu roku 2006 jako součást vznikajícího Informačního systému o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA).

Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

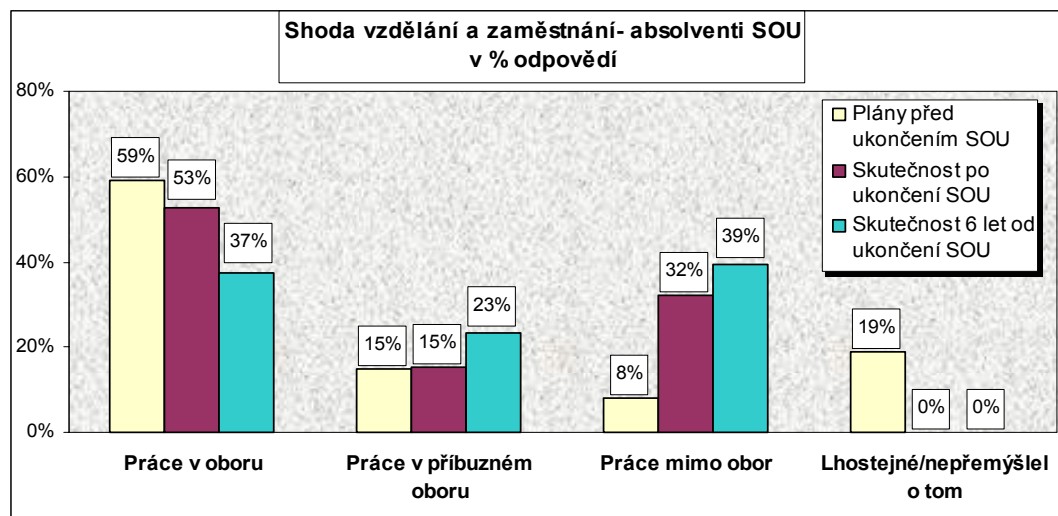
Zaměstnavatelům už dnes nestačí, když má absolvent požadovanou odbornost. Velkou roli pro ně hraje ochota pracovníků dále se vzdělávat a stále častěji chtějí lidi, kteří ovládají cizí jazyky, umí pracovat s počítačem, jsou adaptabilní, schopní nést zodpovědnost a rozhodovat se. Vyplývá to nejenom z analýzy inzertní nabídky zaměstnání a ze šetření mezi pracovníky personálních agentur, ale především i ze šetření mezi zaměstnavateli ze sféry služeb.

Velký význam má také předchozí praxe, přičemž výhodou je, když ji žák provádí přímo v dané firmě. Oceňována je ale zpravidla každá předchozí pracovní aktivita, protože vypovídá o ochotě pracovat. Je tedy zřejmé, že si zaměstnavatelé velice dobře uvědomují důležitost klíčových kompetencí a přisuzují jim prakticky stejný význam jako dovednostem profesním (52% dalo na první místo profesní a 48% klíčové kompetence). Obzvláště výrazná orientace na klíčové kompetence se projevuje u malých podniků, protože jejich pracovníci musejí být ve větší míře schopni vykonávat různorodé činnosti.

Přechod absolventů SOU do praxe

Velká část absolventů tříletých učebních oborů není spokojena s oborem, který si původně zvolila. Ukázaly to výsledky dlouhodobého šetření, které probíhalo v letech 2000 – 2006 na stejném vzorku respondentů. Po zkušenostech z praxe by si stejný obor znovu vybralo jen 56 % z nich. Jako důvod uvádějí nespokojenost s finančním ohodnocením či problémy s hledáním zaměstnání. Navíc 45% vyučených ze sledovaného vzorku by dalo přednost maturitnímu oboru.

Tomu odpovídá i uplatnění vyučených absolventů v pracovní sféře: Přimo v oboru jich zůstalo jen 37 %, v příbuzném oboru 23 % dotázaných. Zcela mimo obor se uplatňují plných 39 %, přitom 19 % vyučených uvedlo, že své vzdělání nikdy nevyužilo.

Vzhledem k tomu, že práce v jiném oboru je u vyučených absolventů poměrně častá, je zřejmé, že ani regulace při přijímání na střední školy by nepřinesla zlepšení situace. Analýza spíše potvrzuje, že je třeba i na středních odborných učilištích rozšiřovat přípravu v klíčových dovednostech, které je možné využít v různých oborech a profesích, a vychovávat žáky tak, aby byli ochotni se i v dospělosti dále učit.

Snaha podstatné části vyučených získat maturitu (a také názor, že měli raději studovat maturitní obor) dokládá touhu mladých lidí dosáhnout vyšší úrovně vzdělání, což (v souladu se zvyšujícími se kvalifikačními požadavky) vede ke zlepšení jejich pozic na trhu práce.

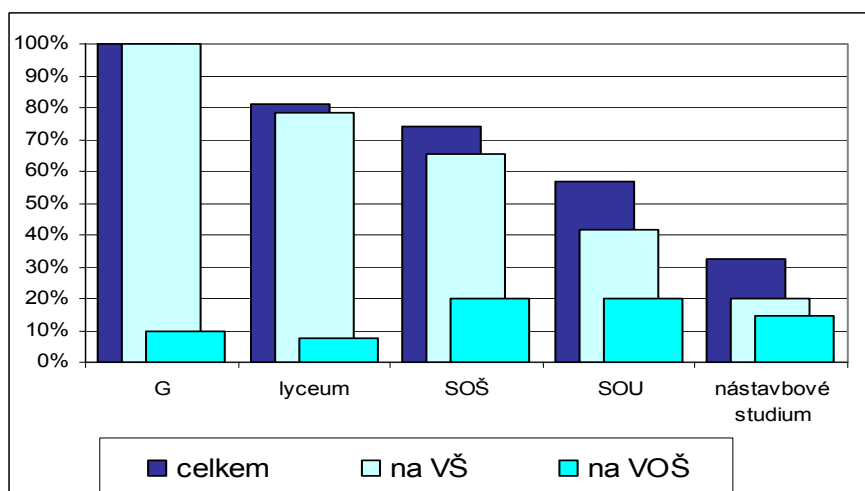
Přechod absolventů středních odborných škol na vysoké a vyšší odborné školy

Stále větší část maturantů ze středních škol všech typů se hlásí na vysoké a vyšší odborné školy. Vzhledem k tomu, že se v posledních letech rozšířila nabídka bakalářských programů, zvyšuje se i jejich úspěšnost při přijímání. Zatímco v roce 2002 se ke studiu na vysokých školách hlásilo 59% absolventů maturitních oborů, v r. 2005 to bylo již téměř 77%. Podíl přijatých absolventů škol se zvýšil ze 40% na 53%.

Existují však dosti podstatné rozdíly mezi jednotlivými typy středních škol. Absolventi gymnázií se prakticky všichni hlásí na vysoké školy, vyšší odborné školy vnímají velmi často pouze jako druhou volbu pro případ neúspěchu. V roce 2005/2006 se do terciárního vzdělání dostalo 92% z celkového počtu absolventů gymnázií (oproti 84% v roce 2001/2002).

V posledních letech se také zvyšuje počet absolventů maturitních oborů středních odborných škol, kteří chtějí pokračovat ve vzdělávání. Na vysoké a vyšší odborné školy si jich podává přihlášku 75%. Celkově je přijato ke studiu na VŠ a VOŠ cca 51% absolventů maturitních oborů SOŠ (v roce 2001/02 to bylo jen 33%). Velmi podobné to je s absolventy lyceálních oborů. Ty jsou koncipovány tak, aby jejich absolventi mohli pokračovat ve studiu a 80% se jich do terciárního vzdělávání opravdu hlásí.

Zájem dále studovat projevují i absolventi maturitních oborů středních odborných učilišť, z nichž se na vysokou nebo vyšší odbornou školu dostane 38%. Přístup k terciárnímu vzdělávání není uzavřený ani pro absolventy nástavbového studia, tedy ty, kteří se původně vyučili. Z nich je ke studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole přijato 18 %.

Podíly absolventů maturitních oborů středních škol hlásících se ke studiu v terciárním vzdělávání 2005/06

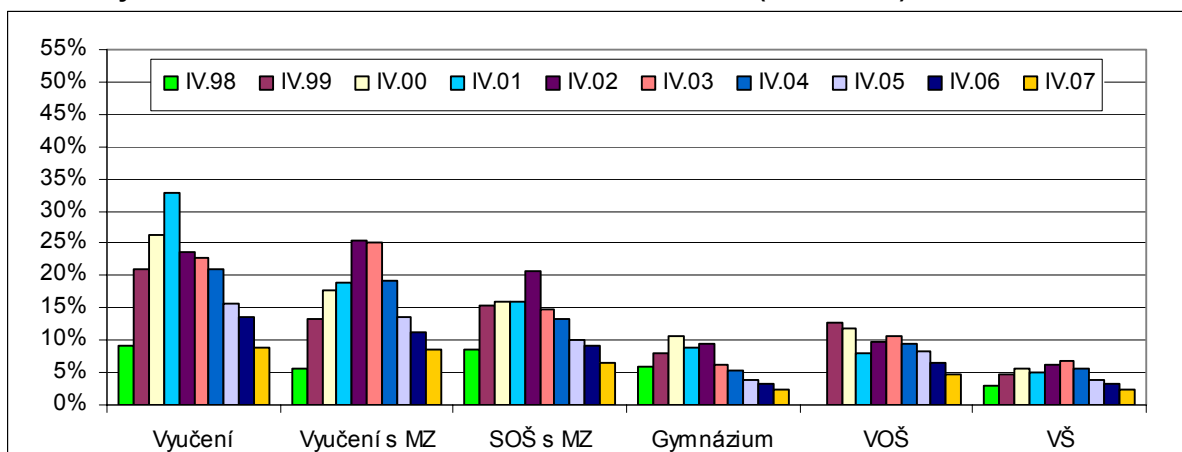
Předčasné odchody mladých lidí ze středních škol

Velmi složitou pozici na trhu práce mají lidé, kteří získali pouze základní vzdělání, případně ho ani nedokončili. Podstatná část z nich sice začala nějakou střední školu studovat, ale ukončila ji předčasně. Podle pracovníků úřadů práce je nejčastější příčinou odchodu ze střední školy nezájem žáků o vzdělání (21%), nedostatečná motivace (25%), přílišná náročnost studia (17%) a nevhodný obor (13%) či špatná rodinná situace (12%). Vzdělávací problémy mají častěji žáci, jejichž rodiče dosáhli jen minimální úrovně vzdělání a potýkají se s dlouhodobou nezaměstnaností. Dochází tak k přebírání nevhodných vzorů chování. Publikace uvádí také různé projekty a programy na pomoc mladým lidem, kteří předčasně opustili vzdělávání.

Nezaměstnanost absolventů škol

V roce 2006 pokračoval trend ke snižování nezaměstnanosti absolventů škol, který začal před třemi lety, pokles však byl pomalejší. V dubnu 2006 činil podíl nezaměstnaných absolventů na celkové nezaměstnanosti v ČR 6,8 % a oproti roku 2005 klesl o 0,5 %. Nezaměstnaných absolventů byly 33 tisíce a meziročně se jejich počet snížil o 4,4 tisíce. Největší nezaměstnanost zaznamenávají stále absolventi učebních oborů (15,7 %), nejnižší je u absolventů vysokých škol (4,8 %). Výrazné zlepšení už druhým rokem zaznamenaly strojírenské obory a nízkou nezaměstnanost absolventů si udržují také elektrotechnické obory. Naopak vysoká míra nezaměstnanosti už několik let přetrvává u stavebních a zemědělských oborů.

Vztah míry nezaměstnanosti a úrovně dosaženého vzdělání (duben v %)

Poznámka:

V grafu jsou pro srovnání doplněna data o současném stavu, z nichž vyplývá, že snižování nezaměstnanosti absolventů škol pokračuje v tomto roce rychleji než v roce 2006.

Uplatnění absolventů škol z hlediska vykonávané profese

Analýza ukázala, že nemalá část absolventů pracuje na postech, které zdánlivě neodpovídají úrovni jejich vzdělání. Ovšem některé dělnické činnosti jsou dnes tak složité (např. ty, které jsou spojené s obsluhou moderních strojů), že jsou obsazovány pracovníky s maturitním vzděláním, i když dříve stačilo vyučení. Přibližně 20% pozic pro vyučené tedy zauímají lidé se vzděláním maturitním nebo dokonce vysokoškolským. Vliv na to má také celková situace na trhu práce. Na druhou stranu je 5% maturantů zařazeno mezi vědecké a duševní pracovníky, což zase odpovídá ukončenému vysokoškolskému vzdělání. Z vyučených absolventů pracuje 8 % na pozicích, které vyžadují vyšší úroveň vzdělání, a naopak 10% provádí pomocné a nekvalifikované práce, kde své vzdělání příliš nevyužijí.

Informace obsažené v publikaci i v provedených analýzách budou přístupné v informačním systému ISA, který začne fungovat na začátku školního roku 2007/2008. Budou tak sloužit žákům a jejich rodičům při rozhodování o volbě vzdělávací dráhy a starším zájemcům při hledání dalšího vzdělávání. ISA, která vzniká v rámci projektu VIP Kariéra, bude pomáhat i učitelům a dalším pracovníkům, kteří se věnují kariérovému poradenství.

* VIP Kariéra je systémový projekt Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Jeho partnery jsou Národní ústav odborného vzdělávání a Institut pedagogicko psychologického poradenství ČR.

Rádi zodpovíme vaše dotazy:

PhDr. Helena Úlovcová, náměstkyně ředitele NÚOV
e-mail: helena.ulovcova@nuov.cz

Ing. Jiří Vojtěch, vedoucí oddělení analýz potřeb trhu práce NÚOV
e-mail: jiri.vojtech@nuov.cz

Zoja Franklová, NÚOV
e-mail: zoja.franklova@nuov.cz mobil: 724 652 240

Národní ústav odborného vzdělávání
Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
Tel.: 274 022 112